יום טוב פרק רביעי ראש השנה לא.

שאני התם דשירה דיומיה היא. דלעולם כל היכא דמסתפקא מילתא כגון במנחה דמי היום קודם לא שייך למימר דחול ומי הוא חול לא שייך למימר דקודש לא אמרינן כלל והכא היינו טעמא דאמר שירה דחול בחמישי בשבת דשירה דיומיה היא שיר הראוי ליאמר היום הוא ופסי' בראש השנה נאמרת שירת החול בכל תמידי השחר אלא בחמישי בשבת היו מתלפין אותו משום כפילה הלכך כי מסתפקא לן במשום ספק כפילה לא מבטלינן שיר של תמיד: **לה' הארץ.** כל המזמור: **שקנה.** שמים וארץ: **והקנה.** תנא ליושבי בה כלומר קונה כדי להקנות: **ושליט בעולמו.** יחידי אלא נבראו המלאכים עד יום שני: **שחילק מעשיו.** הבדיל רקיע בין עליונים לתחתונים ונתעלה וישב במרום בשביל שבלו קדשו: **שגילה ארץ.** מקום מגג עדתו שנאמר (בראשית ט) ותראה הינשה בשלישי נאמר: **שברא חמה.** ברביעי: **שברא עופות ודגים לשבח לשמו.** כשאדם רואה עופות ודגים שנתן שבח למי שברא: **ליום שבולו שבת.** שעתיד העולם להיות חרב ואין אדם וכל המלאכות שובתות על אותו יום אומרים שיר של שבת: **מה ראה ר' עקיבא לחלק בין הפרשיות הללו.** שכל ששת ימים נאמרין הפרקים הללו על שם שעבר ושל (ד) שבת על שם להבא: **וקא מיפלגי בדרב קטינא.** ר' נחמיה לית ליה דרב קטינא אלא דאמרי הלכך ליכא למימר על שם יום אחד שבולו שבת דהא תרי מינהו: **כמוספי דשבתא.** מאי שיר אמרי: **הוי"ו ל"ך.** פרשת שירת האזינו תולקים אותה לששה פרקים הראשון האזינו השני זכור ימות עולם השלישי ילכבהו על במותי ארץ הרביעי וירא ה' וינאץ עד כאן ששה פסוקים לפרק ומכאן ואילך שמונה פסוקים לפרק החמישי לולי כעס אויב אגור הששי כי ידין ה' עמו: **כדרך שחלוקין.** פירקי השירה הזאת כאן: **כך חלוקין בבית הכנסת.** כך קורלין אותה ששה הקורלין בספר תורה והשביעי קורא מן השירה ולהלן: **או ישיר.** שירת היס עד מי כמוכה: **ומי כמוכה.** עד סוף השירה: **ואז ישיר.** שירת היס (במדבר כא): **כולהו כחד שבתא אמרי להו.** הלוים והיו תולקים הפרקי' בנעימת הקול להפסיק ובמחלפות כלי שיר ובתקיעת תלולרות:

בבא א ב מי' ס"ו מהלי' תמידין ומוסרין ס"ד טו [עוד מ"ח סימן קלג]:

בג ג מי' שם [ופרש"ג מהלי' תפילה דין ה' עוש"ע מ"ח סי' תכח סעיף ה רב אלפס פ' הקורלין את המגילה עומד ד' ערן]:

בד ד ה מי' פ"ו מהלי' תמידין הלכה ט:

בה ו מי' פ"ד מהלי' סנהדרין הלכה יב:

הגהות הב"ח

(א) גם' שחילק מעשיו ומלך עליהן **ונתעלה וישב** במרום בשלישי היו אומרים: **(ב)** שם אמר רבי נחמיה ובי מה ראה ר"ע לחלק: **(ג)** שם ומלך עליהם **ונתעלה** וישב במרום בשלישי שגילה: **(ד)** שם מכפרת לכרוז ומכריז למתפלן מי' כל"ל ותיבות ומכריז לכרוז נמחק: **(ה)** שם אחר מעל הכפורת (ומכריז ויורכן על כרוז דיעם) תפ"מ וי"ב רש"י לא גרס להו: **(ו)** שם אלף אשוכה אל מקומי עד אשר יאשמו מ"ר יומן: **(ז)** שם אמר תיפם בפשון שנאמר: **(ח)** רש"י ד"ה מה ראה מי' שנבר וכל יום שבת: **(ט)** ר"ה עד שהראשונה שירת המוספין אומרת פעם אחת: **(י)** ר"ה שניה כי' של תמיד בין הערבים חוזרת חלילה שתים דהתם מי' כל"ל והל"ל: **(כ)** ר"ה ומוצות לגנ ההיכל ומנגנ: **(ל)** ר"ה ויכבר מי' ונועדתי לך שם יומר וכתיב וכבוד: **(מ)** ר"ה גלא על מי' דזרות הרבה מתנגא הידה על העתיד:

הגהות הגר"א

[א] גס"א ומתפתן לגנ ומגנ לאחר ומחלר למזבח וממזבח לאומה מי. עכ"ל:

מוסף רש"י

שיהא אלפי שני הוה עלמא. שבת אלפים שנים נגזר על העולם לתתקיים כמנין ימי הבטוב ויבים הבמיני שבת ובמבטת אלפים נוח לעולם (ע"ז ט.) **וחד חרוב.** שאלף שנה יהיה חרוב מוץ מבשת אלפים אלו, דהיינו אלף שביעי (סנהדרין צז.).

רבינו חננאל

ודחינן שני יום המישי דהרגינו שירה של ראש השנה היא ואינה שירת חול, לפיכך אומר אותה ואפי' בשחרית. אבל זולתי יום חמישי היכא דאיכא חשש שמא יבואו עדים (שמא) אין אומרים שירה כלל. תניא ר' יהודה אומר משום ר' עקיבא בראשון מהו אומר לה' הארץ ומלואה וגו'. וביום ראשון נבראו שמים וארץ על שם שקנה, כדכתיב קונה שמים וארץ. והקנה, שנאמר והארץ נתן לבני אדם. והוא שליט בעולמו. שנאמר לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה. בשני אומר בעיר אלהינו הר קדשו. על שם שחילק מעשיו, שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים, כך חילק הקב"ה ובחר בירושלים ונקראת עיר אלהינו ושכינתו בה. בשלישי אומר [אלהים] נצב בעדת אל וגו', על שם שגילה ארץ בחכמתו, כדכתיב ותראה היבשה והכינה לעדתו שקיבלו משפטיו, כדכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. פירוש אילולי ישראל שקיבלו בריתי להגות בה יומם ולילה, לא שמתי שמים וארץ. רביעי וחמישי ושישי פשוטין הן. הללו כולן השירות על שם מעשיו של הקב"ה. בשביעי מזמור שיר ליום השבת. ליום שעתיד להיות כולו שבת. כלומר אלף שנה שהוא יומו של הקב"ה ואחר כך תחיית המתים. אמר ר' נחמיה מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו. כלומר, ששה ימים על שם מעשיו של הקב"ה, ויום השביעי ליום שכולו שבת. אלא גם יום שביעי על שם מעשיו הוכנה השירה הזאת. וכן פירשוה. מזמור שיר ליום השבת על שם ששבת כדכתיב ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת. וקמיפלגי ר' נחמיה ורבנן בהאי סברא, חכמים סברי שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד אלפא חרבן, (ו) שנאמר יחיינו מיומים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. ור' נחמיה סבר תרי אלפי הוי חרבן שנאמר יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו. במוספי דשבתא מאי אמר, הדר"ו ל"ך. פי' מהאזינו עד זכור ימות עולם. ויקורין אותה שירה במוסף של שבת. ובשבת אחרת קורין מזכור עד ורכבהו. וכן בכל שבת ושבת קורין אחת. נמצאו שש שבתות בשירת האזינו, וכשישלימו שש שבתות תחזרו כך לעולם. ובמנחה בשבתות [מה היו] אומר', שבת ראשונה במנחה אומר אז ישיר משה, שנייה מי כמוכה באלים, שלישית אז ישיר ישראל, וכשישלימו חוזרין. נמצאת שירת האזינו נקראת בשש שבתות ואח"כ תוזרין, ואילו שלש שבתות תוזרין. נמצאת שירת אז ישיר חוזרין בה פעמים עד שתשלים שירת האזינו לתוזר. וזהו פי' עד שהראשונה והיא שירת האזינו חוזרת אחת, שנייה שירת המנחה בשבת חוזרת שתים. ש"מ דדני שלש כל שבת אומר אותה מהן במנחה. אמר רבא כדרך שחולקין בפסוקים של שירת האזינו כאן כמות שאומר הדר"ו ל"ך. כך חולקים בקריאתם בספר תורה ככנסת.

(ו) תמיד פ"ז [מ"ד מגות דר"ע פ"ח], ב) פ"ח רלה ר"ע, ג) פ"ז ט. [סנהדרין נז.], ד) [ע"ל אבי אמר], ה) פ"ל חגי, ו) [מגות דר"ע פל"ד ע"ב], ז) על דרך דברה תורה בלשון בני אדם, ח) ומכרוב לכרוב אינו מן המנין עשרה ומחמת כע"ר לא גרס לה בגרס לה בגלו., ט) בכת"י ליתא לספק. דק"ס, י) [פרי"ב ה"ס].

תורה אור השלם

1. לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ:
תהלים כד א
2. גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ:
תהלים מח ב
3. מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט:
תהלים פב א
4. אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ:
תהלים צד א
5. הָרִנִּינוּ לֵאלֹהֵי עֻזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:
תהלים פא ב
6. יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט:
תהלים צג א
7. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת:
תהלים צב א
8. עִינֵי גְבֹהוֹת אָדָם שָׁפֵל וְרוּם רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְיָ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:
ישעיהו ב יא
9. יְהִינוּ מִימִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו:
הושע ו ב
10. מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא:
שמות טו יא
11. אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי בְאֵר עֲנוּ לָהּ:
במדבר כא יז
12. אֹלַךְ אֶשְׁוּבָה אֶל מְקוֹמִי עַד אֲשֶׁר יֶאְשְׁמוּ וּבִקְשׁוּ פָנָי בְּצַר לָהֶם יַשְׁחֲרֻנְנִי:
הושע ה טו
13. וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
שמות כה כב
14. וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּרָא עַל כַּנְפֵי רוּחַ:
שמואל ב כב יא
15. וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נַעֲלָה מֵעַל הַכְּרוּב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו אֶל מִפְתַּן הַבַּיִת וַיִּקְרָא אֶל הָאִישׁ הַלָּבֻשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר קֶסֶת הַסֵּפֶר בְּמָתְנָיו:
יחזקאל ט ג
16. וְהָרֵם כְּבוֹד יְיָ מֵעַל הַכְּרוּב עַל מִפְתַּן הַבַּיִת וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת הֶעָנָן וְהֶחָצֵר מָלְאָה אֶת נֹגַהּ כְּבוֹד יְיָ:
יחזקאל י ד
17. רָאִיתִי אֶת אֲדֹנָי נָצֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הַךְ הַכַּפְתּוֹר וְיִרְעֲשׁוּ הַסִּפִּים וּבַצְּעֵם בָּרֹאשׁ כֻּלָּם וְאַחֲרִיתָם בַּחֶרֶב אַהֲרֹג לֹא יָנוּס לָהֶם נָס וְלֹא יִמָּלֵט לָהֶם פָּלִיט:
עמוס ט א
18. טוֹב לְשֶׁבֶת עַל פִּנַּת גָּג מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֵר:
משלי כא ט
19. כֹּה הִרְאַנִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נִצָּב עַל חֹמַת אָנֹךְ וּבְיָדוֹ אָנֹךְ:
עמוס ז ז
20. קוֹל יְיָ לָעִיר יִקְרָא וְתוּשִׁיָּה יִרְאֶה שְׁמֶךָ שִׁמְעוּ מַטֶּה וּמִי יָעֲדָהּ:
מיכה ו ט
21. וַיַּעַל כְּבוֹד יְיָ מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֹד עַל הֶהָר אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר:
יחזקאל יא כג
22. טוֹב שֶׁבֶת בְּאֶרֶץ מִדְבָּר מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וְכָעֵס:
משלי כא יט
23. וְעִינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנֶּהֶם וְתִקְוָתָם מִפַּח נָפֶשׁ:
איוב יא כ

עין משפט נר מצוה

בא א ב מי' פ"ו מהלי' תמידין ומוסרין הל' ט [עוד מ"ח סימן קלג]:

בג ג מי' שם [ופרש"ג מהלי' תפילה דין ה' עוש"ע מ"ח סי' תכח סעיף ה רב אלפס פ' הקורלין את המגילה עומד ד' ערן]:

בד ד ה מי' פ"ו מהלי' תמידין הלכה ט:

בה ו מי' פ"ד מהלי' סנהדרין הלכה יב:

מ"ו דלמא. כל פרק ופרק לשבת אחת פרק אחד: **עד שהראשונה.** שירת המוספין (מ) חוזרת תלילה פעם אחת: **שנייה.** שירת המנחה של תמיד (י) הערביים: **חוזרים שתים.** דהתם שתי פירקי והכא תלתא האזינו בשבת אחת זכור בשבת שניה וכן כולם: **עשר מסעות כו'.** משום דאיירי מתני' בתקנות של יבנה נקט לה הכא למימר ששם גלתה סנהדרין בימי רבן יוחנן שהיה גלות ראשונה שגלו מירושלים: **נעשה שכינה.** להסתלק מעל ישראל מעט מעט כשחטאו: **מכפרת.** שהיתה רגילה לשכון שם נסתלקה על אחד מן הכרובים שעשה שלמה העומדין בארון אחד לצפון הארון ואחד לדרום: **ומכרוב למפתן.** הבית: **וממפתן הבית לאולם.** לעזרה בין האולם ולמזבח: **ומאולם למזבח.** החילון: **ומזבח לגג** (ב) **ומגג לחומה העזרה ומחומה לעיר.** לירושלים: **ומעיר להר.** הזיתים. וכל סלוקים הללו לפי שבקושי היה מסתלק ומצפה שישובו: **וירכב על כרוב** לא גרסינן דההוא ביציאת מצרים קאמר. והכי גרסינן **מכפרת לכרוב ומכרוב למפתן דכתיב ונועדתי לך שם וגו'** (ג) **וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית.** למדנו שתחילת עיקר שכינה היתה על הכפרת וכימי יחזקאל נסתלקה משם לכרוב ושהתה שם כמה ימים כדכתיב מעל הכרוב אשר היה עליו (ומשם) למפתן: **וימלא הבית** (ד) ר"ה וממוצת לגג ההיכל ומגנ: (ל) ר"ה ויכבר כי' ונועדתי לך שם יומר וכתיב וכבוד: (מ) ר"ה גלא על כי' דזרות הרבה מתנגא הידה על העתיד:

מ"ז נמ"א ממתפתן לגנ ומגנ לאחר ומחלר למזבח וממזבח לאומה מי. עכ"ל:

מ"ח ר"ה אלפי שני הוה עלמא. שבת אלפים שנים נגזר על העולם לתתקיים כמנין ימי הבטוב ויבים הבמיני שבת ובמבטת אלפים נוח לעולם (ע"ז ט.) **וחד חרוב.** שאלף שנה יהיה חרוב מוץ מבשת אלפים אלו, דהיינו אלף שביעי (סנהדרין צז.).

מ"ט ר"ה אלפי שני יום המישי דהרגינו שירה של ראש השנה היא ואינה שירת חול, לפיכך אומר אותה ואפי' בשחרית. אבל זולתי יום חמישי היכא דאיכא חשש שמא יבואו עדים (שמא) אין אומרים שירה כלל. תניא ר' יהודה אומר משום ר' עקיבא בראשון מהו אומר לה' הארץ ומלואה וגו'. וביום ראשון נבראו שמים וארץ על שם שקנה, כדכתיב קונה שמים וארץ. והקנה, שנאמר והארץ נתן לבני אדם. והוא שליט בעולמו. שנאמר לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה. בשני אומר בעיר אלהינו הר קדשו. על שם שחילק מעשיו, שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים, כך חילק הקב"ה ובחר

(ו) שנאמר תשגב ה' לבדו ביום ההוא ור' נחמיה סבר דתרי תרוב שנאמר יחיינו מיומים וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com